

Σ. Ε. Β. Ε.
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΞΑΓΩΓΕΩΝ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

**Συνάντηση εργασίας ΣΕΒΕ με τον Γενικό Γραμματέα ΔΟΣ & ΑΣ
κ. Θεόδωρο Σκυλακάκη
Θεσ/νίκη, 06.09.08**

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΣΕΒΕ ΣΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

**Η πορεία του ελληνικού εξαγωγικού εμπορίου και οι προτάσεις του ΣΕΒΕ
για ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των εξαγωγικών επιχειρήσεων**

Η πορεία του ελληνικού εξωτερικού εμπορίου

Η ελληνική οικονομία διέπεται από έντονη εσωστρέφεια, παρά την αξιόλογη αύξηση που παρουσίασαν οι ελληνικές εξαγωγές τα τελευταία έτη, μέσα στο γενικότερο κλίμα μεγέθυνσης του παγκόσμιου εμπορίου.

Το ελληνικό εξωτερικό εμπόριο, έπειτα από μία τετραετία αξιολογών εξαγωγικών επιδόσεων, από το 2003 έως το 2006, έχει εισέλθει σε μία πορεία κάμψης. Η σημαντική μείωση του ρυθμού μεγέθυνσης των εξαγωγών που σημειώθηκε κατά το δημοσιονομικό έτος 2007, φαίνεται να συνεχίζεται με εντονότερους ρυθμούς για το 2008, με αποτέλεσμα από την αρχή του τρέχοντος έτους να παρατηρείται μείωση της αξίας των εξαγωγών και σε απόλυτες τιμές. Πιο συγκεκριμένα, ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης των εξαγωγών το διάστημα 2003-2006 ανήλθε σε 12,5%, το 2007 υποχώρησε σημαντικά σε 4%, ενώ τα δημοσιευμένα στοιχεία της ΕΣΥΕ για το πρώτο πεντάμηνο του τρέχοντος έτους δίνουν οριακή πλέον μείωση σε ποσοστό το οποίο υπερβαίνει το 1%.

Αναφορικά με τις επιδόσεις της χώρας μας σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, η Ελλάδα υστερεί ακόμα σημαντικά έναντι των υπολοίπων ευρωπαϊκών οικονομιών, καθώς σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της Eurostat για το πρώτο πεντάμηνο του 2008, κατέλαβε την 21^η θέση στην εξαγωγική κατάταξη μεταξύ των 27 χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την 13^η θέση μεταξύ των 15 χωρών-μελών της Ευρωζώνης. Η κατάταξη αυτή της χώρας μας υποδηλώνει τη φθίνουσα πορεία της ανταγωνιστικότητας, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα.

Η περιφερειακή διάσταση των ελληνικών εξαγωγών

Η κάμψη που εμφανίζουν οι ελληνικές εξαγωγές επαληθεύεται και από σχετική μελέτη που πραγματοποίησε το Ινστιτούτο Εξαγωγικών Ερευνών και Σπουδών του ΣΕΒΕ, για την ελληνική εξαγωγική δραστηριότητα σε επίπεδο περιφέρειας. Το κρίσιμο συμπέρασμα που προκύπτει από τη μελέτη είναι ότι παρουσιάζονται σημαντικές ανισότητες σε περιφερειακό επίπεδο στην κρίσιμη παράμετρο της ανταγωνιστικότητας. Πιο συγκεκριμένα προκύπτει ότι ο κύριος όγκος του εξαγωγικού εμπορίου της χώρας, προέρχεται διαχρονικά από τις δύο μεγάλες περιφέρειες, της Αττικής και της Κεντρικής Μακεδονίας, καθώς για το 2007 καλύπτουν τα 2/3 των συνολικών εξαγωγών, ενώ οι υπόλοιπες περιφέρειες διεκδικούν μερίδιο εξαγωγών κάτω από 7% η καθεμία. Αναφορικά με την πορεία των εξαγωγών στις περιφέρειες της Βορείου Ελλάδος, παρατηρείται μία γενική

κάμψη, καθώς στις 2 από τις 3 περιφέρειες για το 2007 σημειώνεται σημαντική μείωση των εξαγωγών σε απόλυτες τιμές.

Οικονομική Διπλωματία και εξαγωγές

Ένα κρίσιμο εργαλείο που λειτουργεί ενισχυτικά στην αποτελεσματικότητα της Εθνικής Στρατηγικής Εξαγωγών είναι η άσκηση της Οικονομικής Διπλωματίας. Η υφιστάμενη άσκηση από το σύνολο του διπλωματικού κλάδου κρίνεται ικανοποιητική από τον ΣΕΒΕ. Η παροχή δομών στήριξης της ελληνικής επιχείρησης στη δραστηριοποίησή της στο εξωτερικό θεωρείται κρίσιμη για τη βελτίωση των εξαγωγών. Παρόλα αυτά, η περαιτέρω ενίσχυση των υφιστάμενων παρεχόμενων υπηρεσιών θα πρέπει συνεχώς να βελτιώνεται και να αναβαθμίζεται ουσιαστικά τόσο σε ποιότητα όσο και σε επίπεδο ανθρώπινων πόρων. Σε αυτό το πλαίσιο, πολύτιμη κρίνεται η υλοποίηση στοχευμένων δράσεων σε κρίσιμες αγορές-στόχους, δράσεις οι οποίες απαιτούν τη συμμετοχή και τη χρηματοδότηση φορέων με πολυετή εμπειρία και γνώση. Στις δράσεις αυτές, κεντρική θέση καταλαμβάνουν οι επιχειρηματικές αποστολές, η οργάνωση των οποίων οφείλει να πραγματοποιείται βάσει κατάλληλου σχεδιασμού και προετοιμασίας. Για την μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα των επιχειρηματικών αυτών γεγονότων, απαραίτητη κρίνεται η δημιουργία πρότυπης διαδικασίας, η οποία θα διαμορφωθεί πάνω στην εμπειρία αρμόδιων φορέων.

Οι **προτάσεις του ΣΕΒΕ** για την ενίσχυση της εξωστρέφειας και διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ελληνικών επιχειρήσεων συνίστανται στα παρακάτω:

1. Δράσεις για τα Δυτικά Βαλκάνια

Προτείνουμε το σχεδιασμό και την υλοποίηση δράσεων για την αξιοποίηση των ευκαιριών που παρουσιάζει η περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων για τους Έλληνες εξαγωγείς και επενδυτές. Κρίνουμε μάλιστα ότι η εμπειρία και η γνώση που έχει συγκεντρώσει ο ΣΕΒΕ από την πολυετή δράση του, τον καθιστά έναν φορέα που σε συνεργασία με τα συναρμόδια υπουργεία και τους φορείς, μπορεί να αξιοποιείται και να δρα προς όφελος της Εθνικής Στρατηγικής Εξαγωγών. Σε αυτό το πλαίσιο, ζητάμε τη στενή συνεργασία με την Γενική Διεύθυνση Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΥΔΑΣ) για την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων, μέσω της αξιοποίησης κονδυλίων της διεθνούς αναπτυξιακής συνεργασίας με Μη Κερδοσκοπικούς Οργανισμούς (ΜΚΟ).

2. Διοργάνωση επιχειρηματικών αποστολών

Εμπειρικά αποδεικνύεται ότι ο ρόλος που διαδραματίζουν οι οργανωμένες επιχειρηματικές αποστολές είναι ιδιαίτερα σημαντικός για την προβολή της χώρας μας στο εξωτερικό και τη σύναψη επιχειρηματικών συμφωνιών. Για αυτό το λόγο θεωρούμε ότι απαιτείται η κατάλληλη προετοιμασία των επιχειρηματικών αποστολών, η οποία πρέπει να γίνεται έγκαιρα με γνώμονα την έγκαιρη και στοχευμένη ανεύρεση υποψηφίων συνεργατών στο εξωτερικό. Ο ΣΕΒΕ, θέλοντας να αξιοποιήσει την εμπειρία του σε αντίστοιχα γεγονότα, προτείνει να αναλάβει την εκπόνηση πρότυπης διαδικασίας για την οργάνωση στοχευμένων και αποτελεσματικών επιχειρηματικών αποστολών. Επίσης, ο ΣΕΒΕ είναι πάντα στη διάθεση του αρμόδιου υπουργείου και φορέων για από κοινού διοργάνωση επιχειρηματικών αποστολών.

3. Ενίσχυση - Στελέχωση Γραφείων ΟΕΥ

Ο ΣΕΒΕ θεωρεί ιδιαίτερα κρίσιμο το ζήτημα της ενίσχυσης, σε πόρους και εξειδικευμένο και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό, οικονομικής κατά προτίμηση κατεύθυνσης, των Γραφείων Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων που αποτελούν για όλους τους εμπλεκόμενους το κύριο «εργαλείο» στήριξης της εξαγωγικής μας προσπάθειας.

4. Προβλήματα σε θεωρήσεις εισόδου και έκδοση αδειών παραμονής – εργασίας σε αλλοδαπούς επιχειρηματίες και στελέχη επιχειρήσεων

Παρά τις βελτιώσεις που έχουν επέλθει στη σχετική διαδικασία, συνεχίζουν να αποτελούν πρόβλημα για τις επιχειρήσεις οι θεωρήσεις αδειών εισόδου (visa) για εμπορικούς συνεργάτες ελληνικών επιχειρήσεων που προέρχονται από Βαλκανικές και Παρευξείνιες αλλά και άλλες χώρες (Ασίας, κλπ.) καθώς και αλλοδαπά στελέχη επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων στο εξωτερικό. Επίσης οι εξαγωγικές επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν προβλήματα στη διαδικασία για την απόκτηση και ανανέωση της άδειας παραμονής και εργασίας αλλοδαπών προσώπων που έρχονται για εργασία ή εργάζονται στην χώρα μας (θέμα συναρμοδιότητας, πλην του ΥΠΕΞ, των Υπουργείων Εσωτερικών & Δημόσιας Διοίκησης, Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας και Δημόσιας Τάξης).

Ο ΣΕΒΕ προτείνει:

- Τροποποίηση του θεσμικού πλαισίου σχετικά με την είσοδο και διαμονή στην Ελληνική επικράτεια αλλοδαπών (Ν. 3386/2005 «περί εισόδου, διαμονής και κοινωνικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην Ελληνική Επικράτεια»)
- Πλήρη αντικειμενικοποίηση της διαδικασίας (προσκομιστέα έγγραφα από τον αιτούντα και την ελληνική επιχείρηση, κ.λ.π.) ώστε να μην υπάρχουν διαφοροποιήσεις ανά περίπτωση και να διασφαλισθεί η καλύτερη και κατά προτεραιότητα εξυπηρέτηση των αιτήσεων για εμπορικούς σκοπούς - Ευκολότερη διαδικασία (προτεραιότητα των επιχειρηματιών στην ουρά, αποστολή δικαιολογητικών με κούριερ, απάντηση εντός 48 ωρών)
- Χορήγηση μακρόχρονων θεωρήσεων (τουλάχιστον έτους) πολλαπλών εισόδων
- Δημιουργία ξεχωριστού τμήματος ή ορισμό υπαλλήλου αποκλειστικά αρμόδιου για επιχειρηματικές βίζες σε χώρες όπου υπάρχει τέτοια ζήτηση
- Προώθηση από τις ελληνικές διπλωματικές αρχές της εθνικής θεώρησης έναντι της θεώρησης Schengen για μείωση του χρόνου χορήγησης της θεώρησης (για τις περιπτώσεις όπου ο αλλοδαπός ενδιαφέρεται αποκλειστικά για μετάβαση στη χώρα μας και όχι και σε άλλες χώρες Shengen)
- Δημιουργία και άλλων προξενίων σε μεγάλες χώρες (Νοβοροσίσκ, Λευκορωσία, Κίεβο, Μαριούπολη, Οδησσό, κ.λ.π.)
- Επίσπευση της διαδικασίας ανανέωσης της άδειας παραμονής αλλοδαπών προσώπων που εργάζονται σε ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις καθώς κρίνεται αναγκαία η δυνατότητα να ταξιδεύουν στο εξωτερικό ανά τακτά χρονικά διαστήματα. Ιδιαίτερη μέριμνα θα πρέπει να δοθεί στην απλοποίηση της διαδικασίας αλλοδαπών που έχουν σπουδάσει στην χώρα μας σε δημόσια ή ιδιωτικά πανεπιστήμια και επιθυμούν να εργαστούν σε ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις.

5. Πράσινη επιχειρηματικότητα - KENAF

Στα πλαίσια της ενίσχυσης της «Πράσινης Επιχειρηματικότητας» στη Βόρεια Ελλάδα, πριν από 1,5 περίπου χρόνο ο ΣΕΒΕ και το Αμερικάνικο Προξενείο Θεσσαλονίκης (δια του Πρόξενου κ. Hoyt Yee) ανέλαβαν από κοινού μία σημαντική πρωτοβουλία. Η πρωτοβουλία αφορά τη σύσταση μίας ομάδας εργασίας προκειμένου να διερευνηθεί η αξιοποίηση του φυτού KENAF προς όφελος των Ελλήνων καλλιεργητών και της ελληνικής οικονομίας γενικότερα, η ενίσχυση των εμπορικών σχέσεων Ελλάδας – Αμερικής, αλλά και η συμβολή του στην προστασία του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, στόχος της εν λόγω ομάδας εργασίας είναι να αναδείξει την ύπαρξη ρεαλιστικών προοπτικών αξιοποίησης του φυτού KENAF ως βιώσιμη λύση για αγροτικές εκμεταλλεύσεις και βιομηχανικούς κλάδους στη Βόρειο Ελλάδα. Η ομάδα εργασίας, η οποία συντονίζεται από το ΣΕΒΕ, αποτελείται από τον ΣΕΒΕ, το Αμερικάνικο Προξενείο στη Θεσσαλονίκη, την Αμερικάνικη Γεωργική Σχολή, την ΠΑΣΕΓΕΣ, το ΚΑΠΕ και την χαρτοβιομηχανία ΜΕΛ. Με την ολοκλήρωση του πρώτου έτους, οργανώθηκε πιλοτική καλλιέργεια του φυτού και τριήμερη εκδήλωση μεταφοράς τεχνολογίας. Η ομάδα κατέληξε στο ότι η συνισταμένη των προσπαθειών τους θα πρέπει τελικά να αποτυπωθεί σε μία μελέτη σκοπιμότητας (feasibility study) της Αγροτικής-Βιομηχανικής εφαρμογής του φυτού στην Ελλάδα, τόσο για την ενίσχυση της γεωργίας όσο και της παραγωγής καινοτόμων εξαγωγίμων προϊόντων. Έπειτα από αρχική επικοινωνία με το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για χρηματοδότηση της εν λόγω μελέτης, η ομάδα τελικώς κατέληξε να συνεργαστεί με κάποιο εκπαιδευτικό ίδρυμα. Πιο συγκεκριμένα, σήμερα ο ΣΕΒΕ είναι σε επαφή με το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας προκειμένου να αναλάβουν την εκπόνηση της εν λόγω μελέτης σκοπιμότητας.

Λαμβάνοντας υπόψη την οικολογική διάσταση ως σημαντικότερο πλεονέκτημα που συνοδεύει τα προϊόντα που κατασκευάζονται με πρώτη ύλη το KENAF, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ευαισθησία του κόσμου αλλά και την απουσία έως τώρα μαζικής εκμετάλλευσης του φυτού, ο ΣΕΒΕ πιστεύει ότι το θέμα αυτό συνιστά μια πολύ σημαντική ευκαιρία. Εφ' όσον η επερχόμενη μελέτη σκοπιμότητας αποδώσει θετικές οικονομικές προβλέψεις, η Ελλάδα μπορεί να είναι από τους πρώτους σε βάθος πενταετίας σε αυτή την αγορά με προφανή ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη πρωτοβουλία μπορεί να συμβάλει βραχυπρόθεσμα στην ενίσχυση της οικονομικής συνεργασίας Ελλάδας και Αμερικής, αλλά και μακροπρόθεσμα στην αξιοποίηση της αναπτυξιακής βοήθειας του ΥΠΕΞ μέσω ΥΔΑΣ σε τρίτες χώρες με τη διασφάλιση ωφέλειας για τα ελληνικά επιχειρηματικά και εν γένει οικονομικά συμφέροντα, γεγονός που συνδέεται άμεσα με τους στόχους της Οικονομικής Διπλωματίας.

6. Εξειδίκευση και θεσμοθέτηση της συνεργασίας μεταξύ ΥΠΕΞ και ΣΕΒΕ (ΜΟΥ) για θέματα όπως:

- Έγκαιρος **προγραμματισμός από κοινού των επιχειρηματικών αποστολών** και ταυτόχρονη ενημέρωση του επιχειρηματικού κόσμου
- Τρόπος **οργάνωσης και στελέχωσης** των υπηρεσιών του ΥΠΕΞ στο εξωτερικό
- **Εκπαίδευση και κατάρτιση** νέο-εισαχθέντων υπαλλήλων διπλωματικού κλάδου και κλάδου ΟΕΥ

- **Διαρκής εκπαίδευση / επιμόρφωση / κατάρτιση** διπλωματών και ΟΕΥ σε θέματα διεθνούς επιχειρηματικότητας και την προώθηση σε ομάδες στόχου (target groups) του εξωτερικού θεμάτων για την ανάπτυξη των οικονομικών σχέσεων Ελλάδας με τις χώρες στις οποίες αυτές ανήκουν (μέσω της Διεθνούς Αναπτυξιακής Συνεργασίας)
- **Συμμετοχή στην Ετήσια Διαπρεσβευτική Σύνοδο**

Στο πλαίσιο της εκπαίδευσης και επιμόρφωσης υπαλλήλων διπλωματικού κλάδου και κλάδου ΟΕΥ, θεωρούμε αναγκαία τη διασύνδεση και μόνιμη συνεργασία του ΥΠΕΞ με εξειδικευμένους επιχειρηματικούς φορείς της περιφέρειας σε ό,τι αφορά στην επιμόρφωση και στην πρακτική άσκηση αλλά και την καθιέρωση ετήσιων συναντήσεων-επισκέψεων στην Ελλάδα και στη Βόρεια Ελλάδα ειδικότερα για συνάντηση με επιχειρηματικούς φορείς και επιχειρήσεις. Ο ΣΕΒΕ, με την αποδεδειγμένη πολυετή εμπειρία και τις υποδομές που διαθέτει σε θέματα διεθνούς επιχειρηματικότητας, είναι σε θέση να υποστηρίξει άμεσα και ουσιαστικά το σχεδιασμό και υλοποίηση σχετικών ενεργειών. Ενδεικτικά παραδείγματα τέτοιων ενεργειών είναι η παροχή από το ΣΕΒΕ πρακτικής εκπαίδευσης σε υπαλλήλους ΥΠΕΞ και των δύο κλάδων μέσα από σεμινάρια και επαφές με επιλεγμένες επιχειρήσεις – μέλη του ΣΕΒΕ με αποδεδειγμένα επιτυχή δραστηριότητα στο εξωτερικό.

7. Θεσμοθέτηση οργάνωσης σε ετήσια βάση ενός Forum για την οικονομική διπλωματία, το οποίο θα αποτελεί πεδίο γόνιμης ανταλλαγής απόψεων μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών με την ευρύτερη έννοια, δηλαδή τόσο δημόσιων οργανισμών (π.χ. ΥΠΕΞ, ΕΛΚΕ, ΟΠΕ, κλπ) – που αποτελούν τις δομές στήριξης και προώθησης, όσο και εκπροσώπων της επιχειρηματικής κοινότητας (π.χ. Σύνδεσμοι, Επιμελητήρια) - που αποτελούν τους αποδέκτες των παραπάνω υπηρεσιών.

8. Θέματα μείζονος σημασίας για τη Θεσ/νίκη – Βόρεια Ελλάδα

8.1. Λιμάνι Θεσσαλονίκης

Ο ΣΕΒΕ χαιρέτησε με ικανοποίηση την πολιτική της παραχώρησης του σταθμού εμπορευματοκιβωτίων (ΣΕΜΠΟ) του λιμανιού Θεσ/νίκης σε ιδιώτη, σημειώνοντας παράλληλα και τις προϋποθέσεις που θα πρέπει αυτή να διασφαλίζει ώστε να βελτιωθούν σημαντικά η διακίνηση του εμπορίου εγχώριων προϊόντων, οι εισαγωγές αλλά και το διαμετακομιστικό εμπόριο.

Επιθυμία του ΣΕΒΕ είναι η όλη διαδικασία παραχώρησης της εκμετάλλευσης να ολοκληρωθεί στο **μικρότερο δυνατό χρόνο**, παράλληλα όμως να προχωρήσει άμεσα ο διάλογος με τους εργαζόμενους στο λιμάνι και να κλείσουν οι όποιες εκκρεμότητες υφίστανται ώστε να αποκατασταθεί το συντομότερο δυνατό η ομαλότητα στη λειτουργία του λιμανιού. Είναι σε όλους γνωστό ότι εδώ και οκτώ μήνες οι επιχειρήσεις, εξαγωγικές και εισαγωγικές, υφίστανται ανυπολόγιστες, άμεσες και έμμεσες ζημιές, από την υπολειτουργία του λιμανιού και οποιαδήποτε καθυστέρηση θα έχει περαιτέρω επιπτώσεις στην ανταγωνιστικότητά τους, σε μια μάλιστα περίοδο έντονης διεθνούς κρίσης.

Κρίσιμη θεωρείται επίσης η αντιμετώπιση νέων προκλήσεων και κυρίως των αναπτυξιακών έργων που θα πρέπει να γίνουν στην πόλη ώστε το λιμάνι της

Θεσ/νίκης να ενταχθεί λειτουργικά στα σημαντικά διευρωπαϊκά δίκτυα συνδυασμένων μεταφορών.

8.2. Θεσσαλονίκη: Πόλη Καινοτομίας – Αλεξάνδρεια Ζώνη Καινοτομίας

Η Ζώνη Καινοτομίας Θεσσαλονίκης θα συμβάλλει πολλαπλά στην κατεύθυνση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας και θα συμπαρασύρει και πολλές άλλες επιχειρήσεις να εισάγουν την τεχνολογία στη λειτουργία τους, την παραγωγή και τα προϊόντα. Συνιστά πρωταρχικής σημασίας ζήτημα και μπορεί να αποτελέσει ένα ουσιαστικό αναπτυξιακό εργαλείο, μπορεί δε να προσδώσει στην πόλη της Θεσ/νίκης ένα ειδικό συγκριτικό πλεονέκτημα, μεγάλη προστιθέμενη αξία και μια **ταυτότητα ως Πόλη Καινοτομίας**, η οποία θα αναγνωρίζεται και θα αποτελεί σημείο αναφοράς για κάθε ξένο που συνεργάζεται με εξαγωγική επιχείρηση της Θεσ/νίκης και της ευρύτερης περιοχής της. Υφίσταται όμως ανάγκη επιτάχυνσης των ρυθμών υλοποίησης του έργου καθώς οποιαδήποτε καθυστέρηση θα στερήσει το όλο εγχείρημα και τη σημασία του για την ανάπτυξη της περιοχής από τα οφέλη που θα μπορούσε να έχει.

Ιδιαίτερη έμφαση θα πρέπει να δοθεί στην **εξωστρέφεια και το διεθνοποιημένο χαρακτήρα** της Ζώνης Καινοτομίας για την προσέλκυση ξένων καινοτόμων επιχειρήσεων, ερευνητικών κέντρων κ.λ.π. Για το σκοπό αυτό απαιτείται να προβλεφθούν στοχευμένες δράσεις προβολής-προώθησης-marketing της Ζώνης Καινοτομίας στο εξωτερικό.